

SLAGET I TISSING VIG

Af F ELLE JENSEN

NAAR Forfatteren Hans Kirk i en af sine Bøger lader Harboøre- og Limfjordsfiskere udkæmpe et vældigt Søslag, fordi den ene Part mener sine Rettigheder gaaet for nær af den anden, har han dermed rørt ved et Modsætningsforhold af gammel Dato. Hvem der havde Lov til at fiske hvor, kunde det maaske ikke altid være saa lige at afgøre, og det skete da let, at forskellige Opfattelser heraf gav Anledning ikke blot til Uvenskab, men til ligefremme Haandgribeligheder, der ganske vist næppe løste Problemerne paa den rette Maade.

Heller ikke med Øvrighedens Bestemmelser tog man det saa nøje, og bl.a. saa man stort paa dem, der handlede om Fangst med Pulsvod i Limfjorden. Dette Redskab, som nu ikke bruges mere, bestod af et stort, finmasket Garn med en rummelig Sæk paa Midten, flankeret paa hver Side af en lang Vinge, og det blev trukket af to smalle Baade. Finessen var nu, at en Mand med en Kølle, i hvis brede Ende der var en Hulning, slog et kraftigt Slag i Vandet, hvorved der ikke blot steg en høj Vandsøjle til Vejrs, men ogsaa en Luftblære for ned mod Bunden, hvor den virkede som en Bombe og jog Fiskene ind i Garnet som de to Baade derpaa roede sammen. Denne Metode, der nærmede sig til Rovdrift, fordi den ogsaa gik ud over Yngelen, var imidlertid Myndighederne en Torn i øjet, og der blev ofte givet regulerende Bestemmelser angaaende den¹⁾, uden at det dog hjalp meget.

Saaledes forbød 1750 en Forordning²⁾, der hvert Aar skulde læses fra Prædikestolen, al Brug af Puls vod; dog tillodes det som en Undtagelse Fiskere fra Harboøre og Agger, antagelig fordi Havfiskeriet kunde slaa fejl, at anvende det paa visse Steder i Fjorden i Tiden mellem St. Hans og St. Bartholomei Dag (24. Juni-20. Aug.); men bagefter skulde saa deres Garn, for at de ikke skulde fristes til Ulovligheder, tages i Varetægt af deres Husbonder og gemmes af dem til næste Aar. 1769³⁾ ophævedes denne Særrettighed, der nu for den samme Periode udstraktes ogsaa til alle Fjordfiskerne, men dermed var der jo samtidig blevet en ny Mulighed for Sammenstød mellem dem og Havfiskerne om Fangstpladserne, som de første gerne vilde forbeholde for sig selv, mens de andre sejlede, hvor det passede dem, ja spredte sig over hele den vestlige Del af Limfjorden, idet de indkvarterede sig hos Bønderne.

Hvor haardt det ved en saadan Lejlighed kunde gaa til, vil ses af nedenstaaende Beretning⁴⁾.

Den 19. Maj 1839 om Morgenen kom der Ilbud fra Sognefoged Mads Sveigaard i V. Assels til Herredsfoged Rummelhoff i Nykøbing:

”I Anledning af de Poulsvodfæskere, som har været her i Thising Viig at Pulse Ol, di er fra Thyholm, som F. A. her var anholdt, 5 vode, di Fattig Folk her fra V. Assels,

som er Deres daglig næringsvei at bruge Krog Fiskeri, ville værge der For og optage dem, slog Poulsvode Fiskerer dem med vol og saarer nogle af dem, som læger og er ubrugelige, og nogle flere var i overværelse, Ole Clausen Armskade, Chr. Riimer Hovedskade, som saa hastig muligt Ønsker Lægehjælp, Armen formoder jeg er i Tue, og Fornævntes Hovede og Ansigter saa saa faarlig ud og læger hos Jesper Thissinghuus; flere har faaet skade baade synlig og usynlig, Christen Nors, Peder Goul, Lars Peter Chrysten Kolhøy, jeg har Seet dem Alsammen. Di Saarne for mig Foregav, at Morten Thomesen fra Hellere paa Thyholm vil opgive alle de Feskerer, som var med at Feske, jeg var ikke i Overværelse Føren di var Rezst bort. Di Saarne længe Øjeblikkelig efter Lægerens Hjælp, men formaaer ikke selv at bekoste det.”

Trods sin ubehjælpssomme Form var Skrivelsens Indhold klar nok: Fremmede Fiskere med ulovlige Pulsvod var kommet i Slagsmaal med de stedlige, som vilde konfiskere deres Redskaber, og havde herunder, inden de igen sejlede bort, mishandlet adskillige af dem. Herredsfogden tog derfor ogsaa straks afsted til V. Assels, medbringende en Læge, som kunde tilse de saarede, hvoraf navnlig Chr. Nors havde faaet en ilde Medfart; Lægen maatte ud til ham igen Dagen efter, da hans Hustru frygtede for, at han ikke vilde overleve sine Kvæstelser.

Det gjaldt nu om at finde de fremmede Fiskere, der dels var fra Odby og dels fra Harboøre, og da det oplystes, at de holdt til ved Tambohus paa Thyholm, gav Herredsfogden sig straks paa Vej derhen, ledsaget af Sognefogderne fra V. Assels og Jegindø. Fra Færgen kunde de se, at der der laa 10 Baade, og at 5 Vod var opstakket paa Stranden, men inde paa Land maa man have anet Uraad, thi et af Voddene blev nu nedtaget, og to Baade stak i Vandet og sejlede bort. Da Øvrigheden landede, var der heller ingen at se, thi Fiskerne havde skjult sig og kom ikke frem, saa det var ikke muligt at faa noget Forhør afholdt over dem. Herredsfogden beslaglagde derfor de 4 Vod og Baadene, som saa af 16 lejede Karle blev sejlet til Nykøbing. Ligeledes satte han sig i Forbindelse med sin Kollega i Refs Herred, Fischer, og denne lod straks 12 Mand arrestere, hvorpaa de over Jegindø og V. Assels, begge Steder afleveret til Sognefogden, ligeledes blev ført til Nykøbing.

Af Forhøret over de sigtede og anholdte (den 21. Maj) syntes det at fremgaa, at kun 3 af Baadene fra Harboøre havde deltaget i Slagsmaalet, blandt dem en af de undvegne; nogle erklærede, at de slet ikke havde været inde i Vigen, men fiskede paa Afstand, og at de havde været helt uvidende om, hvad der foregik i den, eller de havde kun gjort et Slag ind i det forbudte Omraade og var saa sejlet væk, da de formodede at være kommet til et Sted, hvor det var ulovligt at fiske. I Fjor havde Odbyerne været der og var da blevet overfaldet af Folk fra V. Assels, men de fik dog Lov til at drage bort, og siden havde de ikke været i Vigen. Besætningen paa 2 Baade kunde imidlertid ikke nægte, at de havde været i Kamp, men det skete, sagde de, da to Baade roede ud og vilde anholde dem; de havde da værget for sig med deres

¹ Se Danske Lov 5-146.

² Schous Forordninger IV, S. 200.

³ Sammesteds S. 673.

⁴ Til det følgende: Politiprot. for Nykbg. Købst. og Mors Herr. 1839 og Dokumenter til samme 1837 ff., Justitsprot. for Mors 1840 og Dokumenter til samme.

Rorpinde. Fra Land hørte de, at der blev raabt paa en Bøsse, og det havde bevirket, at de slog kraftigt fra sig.

Naturligvis afhørtes ogsaa Fiskerne fra V. Assels. Chr. Venø forklarede, at da han havde faaet Bud om det ulovlige Fiskeri i Vigen, havde han og nogle andre først ved et udspejndt Reb prøvet at spærre de skyldige Tilbagevejen, hvorefter de var roet ud for at anholde dem. Det første Vod, de traf paa, var fra Thyholm og lod sig godvillig føre til Land, men de andre søgte ved at overskære Rebet at slippe bort. En af Morsingboerne vilde nu standse dem og greb fat i deres Aarer, men maatte slippe, da han fik et Slag i Hovedet, saa han tumlede om i Baaden. De maatte derfor trække sig tilbage og tog ikke yderligere Del i Begivenhederne; de saa imidlertid, at to andre Pulsvodsbødder var i Kamp med deres Fæller og hørte, der blev raabt: "Slaa dem ihjel, de Hunde". Det gik blodigt til, men da Venø var en gammel Mand, var de ikke yderligere kommet deres betrængte Kammerater til Hjælp. Det var i det hele taget de fremmede, der havde Overtaget, og de bemægtigede sig oven i Købet det konfiskerede Vod, inden de sejlede bort. Chr. Rimmer forklarede, at den Baad, han var i, blev sammen med den, hvori Chr. Nors befandt sig, omringet af 4 Pulsbaade, og at en af dem med fuld Kraft roede mod Nors' Baad for at kæntré den, men han, der var en meget stærk Mand, afparerede Stødet og sprang derpaa over til de fremmede og forlangte dem til at udlevere deres Vod. I det Slagsmaal, der derefter opstod, kastede han en 2-3 Mand omkuld, men der kom Undsætning fra de andre Baade, og han blev saa forslaaet med Rorpinde og Aarer baade i Hovedet og paa Kroppen, at han tilsidst styrtede besvimet om. Sluttelig blev han kastet ud i Vandet, der dog paa dette Sted heldigvis ikke var dybere, end at han kunde bunde, og herfra lykkedes det at bjerge ham ind paa Strandbredden. Hans Fæller havde ikke kunnet hjælpe ham i Kampen, da de selv blev trakteret paa lignende Vis som han, og Overmagten var for stor, hvortil kom, at Chr. Nors' Baad, som han jo havde forladt, var flygtet. Chr. Pedersen havde inde paa Land affyret et Skræmmeskud med sin Bøsse for at kyse de fremmede, og nogle Vod var da straks sejlet bort; selv vilde han derefter være roet ud paa Fjorden, men inden han naaede hen til sin Baad, der laa noget borte, var det hele forbi.

At det er gaaet haardt til i Tissing Vig, ses ogsaa af de Regninger fra Læge og Apoteker, som siden blev fremlagt i Retten. Doktor Nyrops var paa 10 Specier "for min Umage ved de saarades Behandling til deres Helbredelse"; han havde foretaget 3 Rejser til V. Assels. Apoteket i Nykøbing krævede 3 Rbd. 1 Mk. 10 Sk. for Badevand, Saarbalsam, Salver, Plastre, Smørelse og Medicin.

Efter første Dags Afhøring mente Herredfoged Rummelhoff at kunne løslade 3 af de anholdte, mens Resten maatte blive i Fængslet. Dette vakte naturligvis stort Røre paa Harboøre, hvor Sognefogden straks satte sig i Bevægelse for at komme sine Bysbørn til Hjælp. Det lykkedes da ogsaa ret hurtigt at naa til Enighed med Fiskerne i V. Assels, der mod Løfte om Erstatning for den Skade, de havde lidt, var villige til at slutte Forlig. Ved næste Retsmøde (28. Maj) meddelte Herredfogden, at de gerne saa, at deres Modstandere blev løsladt, da de havde betalt dem, hvad de havde lovet, og Dagen efter udfærdigede de en ny Erklæring, underskrevet med 14

Navne, som udtalte, at "den Fornærmelse, som Fiskerne paa Harboøre tilføjede os Natten mellem d. 18. og 19. Maj d. A. ved den Modstand, de gjorde mod os, altsammen er afgjort og tilgivet, saa at vi hermed tilstaa og bekræfter, at der fra vores Side haves intet mod de nævnte Folk fra Harboøre".

Ligeledes fremkom under Henviisning til det indgaaede Forlig gennem Herredsfoged Gundelach i Lemvig en Ansøgning om, at Sagen maatte blive hævet, og de arresterede med deres Baade og Redskaber frigivet. Han indestod for, at de, selv om de blev løsladte, skulde møde ved en eventuel Retsforhandling, ligesom der ved Sognefoged Peder Madsen paa Harboøre stilledes en Kautio paa 120 Rbd. for Materiellet. Herredsfoged Rummelhoff turde dog ikke imødekomme ønsket om Sagens Ophævelse, derimod var han villig til paa de angivne Vilkaar at lade de arresterede komme hjem hvilket skete.

Naar Herredsfogden havde afslaaet at lade Sagen mod Harboørefiskerne falde, var Grunden, at han tvivlede paa at have Ret dertil. Han forelagde Spørgsmaalet for Amtmand Faye i Thisted, og denne lod det med en Fremstilling af Begivenhedernes Udvikling gaa videre til Kancelliet i København. Herfra svarede man, at man ogsaa var betænkelig ved ikke at foretage sig videre, og det befalede derfor, at der skulde rejses Tiltale mod Fiskerne. Amtmanden beordrede derefter Aktion mod Harboørefiskerne for ulovligt Fiskeri og Vold og noget senere ogsaa mod de Odbyere, der havde været til Stede, dog kun for ulovligt Fiskeri. Af de førstnævnte indkaldtes ikke mindre end 19 til at gøre Rede for deres Færd. Under Retssagen oplystes det, at en af dem tidligere havde været straffet for Strandtyveri, mens to var blevet dømt for at indfinde sig ved Havet uden lovligt Ærinde; den ene af dem havde dog appelleret til Overretten i Viborg og var der blevet frifundet. Forøvrigt gav deres Præst, Jacobsen, dem allesammen Anbefaling for god Opførsel, og Sognefogden, der efter Ordre havde forhørt sig de Steder, hvor nogle af dem havde haft Plads, kunde derfra afgive Melding om, at de i enhver Henseende havde været "tro og lydige Tjenere".

I Aktors Indlæg beskyldtes Fiskerne for at have drevet utilladeligt Fiskeri i Tissing Vig. 4 Baade havde ganske vist ikke været med her, men til Gengæld paa ulovlig Fangst et andet Sted, saa han krævede ogsaa dem dømt efter Forordningen af 1750 til hver at betale en Bøde paa 20 Rbd., ligesom deres Pulsvod skulde tilfalde Angiverne. Hertil kom saa Overfaldet paa de andre Fiskere, som dog kun var foretaget af 12 Mand; dette vilde han have takseret til 3 Aars Forbedringshus. At der var sluttet et Forlig, kunde ikke være bindende for Øvrigheden, der maatte kræve Straf efter Loven.

Defensor hævdede heroverfor, at i alt Fald kun de 12 kunde dømmes, da selve Pulsvodssagen jo var afgjort med den Erstatning, der var ydet. For Resten blev Bestemmelserne om Pulsvodfiskeri jo overtraadt af alle, og naar det dreves i den forbudte Tid, hang det bl.a. sammen med, at der var saa mange Brændvabler (Vandmænd) i den tilladte, hvad der vanskeliggjorde det meget. Han gjorde ogsaa opmærksom paa, at der om Vinteren havde været Oversvømmelse og Nød i Harboøre, og dette maatte ligeledes være en formildende Omstændighed. Og havde mon de fra V. Assels Lov til at

fiske i Vigen mere end andre? I alt Fald kunde de ikke have Ret til at formene andre det, saa det var egentlig dem, der var de skyldige, da de i Stedet for at gaa til Øvrigheden havde øvet Selvtægt, mens Harboerne kun havde anvendt Nødværge mod deres Angreb. Han indstillede derfor de 12 til Frifindelse.

Dommen, som blev afsagt ved en Ekstraret i Nykøbing, faldt den 15. Juli 1840. Den fastslog i Overensstemmelse med Defensors Paastand, at

Fiskerisagen vilde være at afvise; derimod ikendte den de 12 Mænd hver 4 x 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød for Vold. Desuden skulde de tillige med 3 andre, der vel ikke personlig havde deltaget i Slagsmaalet, men havde ægget deres Fæller, betale Sagens Omkostninger. Aktors Salær sattes til 10, Defensors til 4 Rbd. Saa vidt jeg kan se, appelleredes Dommen ikke.

Dette er Beretningen om Slaget i Tissing Vig.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1953, side 36-44)